

TURNKRING

KERELS

HAASDONK

CVISION Technologies

VERCRUYSSSEN LIEVEN
Perstraat 47
2758 HAASDONK
2° Kan. L.O. LEUVEN

WERK:GESCHIEDENIS L.O.

GESCHIEDENIS VAN DE VOLKSSPORTEN : TURNEN in grootvaderstijd.

VOORWOORD.

Ik startte dit werk met de idee een weergave te brengen van een turnkring, de "KERELS" genaamd, die bestond te Haasdonk van 1922 tot 1926. Zelf ben ik lid van de Haasdonkse turnkring "Jong en Lenig", gesticht in 1969. Ik was erg nieuwsgierig te weten wat onze voorlopers toen presteerden.. Vele leden waren reeds gestorven en ruw materiaal bleek er niet meer over te bestaan. Maar veel personen bezaten nog heel wat levendige herinneringen, die voor mij zeer interessant waren. Ik was echter van mening dat het nog wat weinig was voor dit werk. Daarom trachtte ik het aan te vullen met informatie uit andere kringen uit het Waasland; kringen die toen ook al bestonden en nu nog actief zijn. Dit bracht me op het spoor van een weelderige documentatie. Ik ken veel personen uit de Waas turnkringen, die me graag hun documenten toonden. Met het oog op een mogelijke eindverhandeling geef ik aan 't eind van dit werk een reeks informatiebronnen, die ik uiteraard nu nog niet grondig bespreek. Essentieel blijft mijn werk dus beperkt tot de vroegere Haasdonkse turnkring de "Kerels", aangevuld met informatiemateriaal voor later.

Haasdonk 4 maart 1978.

FOTO TURNERING "KERELS" HAASDONK 1924 op 't binnenpleintje van 't Parochiehuis.

De pet en de kledij zijn specifiek. Elke turnkring had zo zijn eigen uniformen.

Sterretjes op de petten van de turnleiders. (betekenis zie onder).

Achter de turngroep hangen er twee koorden aan een staaf, tussen twee bomen (ringen).

De turners: (van links naar rechts en van onder naar boven).

onderste rij: Albert de Ridder, René Hemelaer, Kamiel Van Acker, Frans Pieters,
Jozef De Ben, Gerard Janssens, August Van der Aa, Jozef Maes,
Jozef De Moor, Cesar Kusé.

tweede rij: Louis Willems, Leonard Cap, Louis Van De Velde, Oscar De Bruyne,
Henri Bollaert, Jacobus Meersman, Louis Govaert, Alfons Bracke,
Jozef Meersman.

derde rij: Kamiel Van den Berghe, Gerard Cloosterman, Alois Steur, Jan De Ridder,
Leopold Van Acker, Alfons Smet, Edmond Martens, Alfons Bracke (een tweede)
Petrus Liessens.

vierde rij: Alfons Meersman, Louis Van Der Aa, Leon Pieters (?), Jules Meersman,
René Van der Aa, Louis Liessens, Gerard Van de Velde, Frans Van de Vijver,
Frans Van der Aa, Arthur De Ridder.

vijfde rij: Amedé Duytaert, Gerard Van Raendonck, François Van Broeck, Alois Maes,
Petrus Bracke, René Brijs, Albert Maes, August Van Acker.

zesde rij: Ivo De Ben (heel hoog), Leon Pieters (lager), Maurice Janssens (hoger),
ook nog een onbekend gezicht tussen A. Van Acker en Frans Van Der Aa.

De turnleiders: op alle hoeken.

links onder: Kamiel De Smet

rechts onder: Albert Van Landeghem

rechts (boven A. Van Landeghem): August Cloosterman

links boven: Kamiel Janssens (gans boven)

I IDENTIFICATIE-GEGEVENS.

Gemeente: Beveren, deelgemeente : HAASDONK

Provincie : Oost- Vlaanderen.

Geografische streek : Waasland.

Topografische kaart : zie kaartenreeks

Bestudeerde volkssport : turnen in de tijd toen het nog een volkssport was.

Gevalstudie : turnkring "Kerels" Haasdonk : 1922 - 1926.

-Prof. Renson gaf me toelating dit werk te maken.

II HISTORISCHE, SOCIAAL -KULTURELE ANALYSE.

Het betreft dus een turnkring van 50 jaar geleden.

a-GESCHREVEN BRONNEN zijn er niet meer te vinden. Historische of volkskundige publicaties zijn er niet. In de boeken op het gemeentehuis is niets vermeld.

De gemeente gaf nooit subsidies. De kring bestond amper 5 jaar.

Daar tegenover kunnen we stellen dat die 5 jaar "Kerels" te Haasdonk heel wat heeft nagelaten bij de mensen die er bij betrokken waren.

b-Mondelinge INFORMATIE :

Zelfs de gewone toeschouwer van toen, de oude man van nu, spreekt na 50 jaar nog fier over de "Kerels" van in de jaren 20. Gabriël Weyn o. a. vertelde me ..." wat voor straffe toeren die "Kerels" uithaalden.

Ik sprak met heel wat mensen, genoeg, meen ik, om een objectief beeld te kunnen geven. De meeste inlichtingen bekam ik bij Jozef Maes, Stuurstraat 19 , 2758 Haasdonk. Hij was een fier lid van de "Kerels". De nauwkeurigheid waarmee hij me alles vertelde verrast de diepe verbondenheid met de kring. Tijdens onze meerdere gesprekken stond hij meestal na een vraag op om me vol geestdrift met handen en voeten uit te leggen hoe het in feite met de "Kerels" gesteld was. Zijn dochter vertelde me dat haar vader echt wilde dat haar zoon zich bij de nu bijna 10 jaar bloeiende Haasdonkse turnkring "Jong en Ionig" aansloot. Hij moest daar leren wat haar vader van de "Kerels" had meegekregen.

A-Het ontstaan van turnkring "Kerels" Haasdonk.

Kamiel De Smet, afkomstig uit 't Meetjesland, werd onderwijzer te Haasdonk na Wereldoorlog I. Hij gaf dus ook turnles in de klas. Hoewel hij geen speciale opleiding gevolgd had, ging hij de leerlingen stimuleren om na vier uur nog een poos langer te blijven om te turnen op de speelplaats. De idee groeide bij Kamiel De Smet, Baziel Janssens, Albert Van Landeghem om een turnkring op

te richten. Turnkringen waren toen zowat een modeverschijnsel.

Het werkterrein werd verlegd van de speelplaats van de jongensschool naar het Parochiehuis. Pastoor De la Croix liet de zaal gratis gebruiken. Hij vond het een goed idee "om de jongens van de straat te houden". Zo ontstond in 1922 de turnkring. De onderwijzer stimuleerde de kinderen in de klas om in de turnkring te komen. Zo steeg het ledenaantal gemakkelijk.

Kamiel De Smet lukte er in zich te omringen met enkele beschermheren om de kring moreel en vooral financieel te steunen. Want van gemeentelijke steun of subsidies was geen sprake. Enkel begoeden steunden de turnkring.

Het valt wel op welke grote rol de onderwijzers speelden en nog spelen in de ontwikkeling van verenigingen. In Kruibeke was het onderwijzer Meirbaen die de turnkring recht hield: hij was 50 jaar voorzitter. Ook nu nog te Haasdonk bij turnkring "Jong en Lenig" worden de jongens geleid door twee onderwijzers.

B-Hoe was de turnkring georganiseerd.

De turnkring was aangesloten bij de Katholieke Oost-Vlaamse turnbond.

Op de foto¹ ziet men de leden in 1924. Na veel navragen ben ik er in gelukt de namen bij de foto te noteren.

a-Wie was zoal lid van de turnkring?

Natuurlijk alleen jongens. Meisjes hoorden daar niet thuis: daar zou de pastoor zijn zegen niet voor gegeven hebben...

Leeftijd: groep 1: van 7 tot 14 jaar

groep 2: onder dan 14 jaar, 8 "groten" genoeg.

Op kampioenschappen kwam men ook zo uit in 2 groepen.

1. Waren enkel Haasdonkse jongens. Maar iedereen die er zin in had mocht aansluiten, men keek niet naar sociale afkomst.

Jozef Maes vertelde me: "In de scholen was er wel verschil tussen de kinderen van armen en rijken. In die jaren was het verschil erg duidelijk. Armere kinderen kwamen naar school met klompenaan, met sokken met gaten in, met gelapte broek... meer begoeden met schoenen, proper en net gekleed. Ik was in de school een goede leerling, tijdens het jaar stond ik bij de besten, maar op het eindexamen werd ik veel achteruit gesteld. Daar heb ik nog voor geweend. Op een keer mochten 8 goede leerlingen van alle scholen van het Waasland naar Sint Niklaas om een examen te maken voor een "onpartijdige" jury: daar haalde ik een bestaanslag..."

In de turnkring integendeel - ook al waren leiders en bestuur van betere stand - was iedereen gelijk. Ook de kinderen uit de arbeiderswijken waren welkom. En wanneer iedereen in dezelfde turnkledij stond was er van uiterlijk onderscheid

4
geen sprake meer. De kinderen uit de arbeiderswijken "Buiten " en "Rui" die in die tijd wel wat minderwaardig werden bekeken, konden hier tenvolle aan hun trekken komen. Blijkwijs waren zij de uitblinkers, zij konden veel minder schrik, hadden vroeg handarbeid moeten doen, zij voelden zich fysiek de meerderen. Het was voor velen een vorm van zelf-realisatie.

b- Waarom in de turnkring ?

-In de school werden de jongens door onderwijzer-turnleider Kamiel De Smet aanzet tot de "gezonde turnsport".

-Jongens die reeds aangesloten waren brachten vrienden mee. Deze overtuigden ze met het mooi uniform, en met het feit dat ze zich daar eens konden uitleven en zich bevistigen.

In Haasdonk was in die tijd geen enkele andere sportmogelijkheid. Wel was er een toneelbond gesticht in 1905 en de Katholieke Jonge Wacht, gesticht in 1913. Een psychologisch verschijnsel is hier wel duidelijk merkbaar: In hoe meer verenigingen men is, des te minder de verbondenheid tot één van die verenigingen. Dat die turners geen ander verenigingsleven kenden is een van de redenen dat die kring op zo korte tijd enorm goed draaide.

-De moeders waren blij dat ze eens een paar kinderen zagen optrekken naar de "gymnas", het verlichtte hun werk in het meestal kroostrijk gezin, men hield de kinderen zo van de straat en de "kwajongensstreken".

-Er was veel doorzettingsvermogen nodig om zo hard te trainen en steeds maar (tot 8 maal per les) dezelfde oefeningen te herhalen voor een kampioenschap. Maar voor die turners toch was het " eens iets anders doen", daarbij nog het enige "andere" dat hen geboden werd. Men kon zich doen gelden. Men turnde met hart en ziel: idealistisch, amateuristisch.

Jozef Maes vertelt: "De tijd van de "Kerels" is voor mij van grote betekenis geweest. Het was een manier om ons te tonen aan de Haasdonkse mensen als echte heren, mooi gekleed en die iets schoons konden tonen."

Dat de turners zelf enorm fier waren blijkt duidelijk op de foto.

Die tijd was dus belangrijk voor de persoonlijkheidsverruing van die jongens. Veelal straatjongens konden ze zich nu tonen op een "schone" manier, zoals men van hen niet verwacht had. De mensen keken vol bewondering bij hun feesten en optochten. Zie art. 6 ... vele toeschouwers... Zie ook artikel 19 van de krantenknipsels: "Hoe lief toch die mooie witte kledij, zo zuiver gewassen, netjes gestreken en beschenen door een warme lenteszonne..."

Een soort pleidooi, reclame voor het turnen zien we in artikel 11.

c- WAT turnde men toen ?

Het turnen in de kring was een soort voortzetting van de schoolgymnastiek. Doch vlug gericht op de kampioenschappen, wellicht onder invloed van andere turnkringen van het Waasland. Door de hulp van "Kracht en geduld" St Nikolaas maar vooral van "Door Eendracht sterk" van Beveren wisten de "Kerels" Haasdonk op korte tijd een redelijk niveau te bereiken. De vlijtigste "Kerels" reden per fiets of gingen te voet naar Beveren om daar nog oefenstunden mee te maken.

Rond die tijd bestonden veel turnkringen in het Waasland.- IV in artikel 12 (krantenknipsel) wordt melding gemaakt van turnkringen te Lokera, Temse, Sint Nikolaas..

Men deed mee aan kampioenschappen (te vergelijken met de groepskampioenschappen van nu)

Op zo'n kampioenschap deed men:

- vrije oefeningen, met of zonder toestellen
- opgelegde oefening
- piramides: Jef Maes herinnert zich nog een massale piramide met 63 man, "de brug" genoemd, zowat iedereen deed mee.
- toestellen: voor specialisten; hier deed Haasdonk niet aan mee.

Op zo'n kampioenschap kregen gewoonlijk de eerste drie een plakket van de inrichtende gemeente.

De opgelegde oefeningen werden meestal samengesteld door de organiserende club. Dan kwam de technische commissie om te zien of de oefening voldeed. Men bracht zo nodig veranderingen aan.

-Hoe verliep een les ?

De lessen werden gewoonlijk geleid door onderwijzer Kamiel De Smet en Albert Van Landeghen. Die beschikten over boekjes ,waarschijnlijk van de Cost-Vlaamse Gouwbond.

- 1-Bij de aanvang: mooi op een rijtje gaan staan: van klein naar groot; ieder wist precies zijn plaats. De turnleider maakte veel gebruik van zijn fluitje.
- 2-Rondmarcheren en licht opwarmen.
- 3-Hierna startte men met de vrije en de opgelegde oefeningen.
- 4-Volgde dan individueel turnen (In Haasdonk had men rek en ringen.)
- 5-De grootste nadruk werd gelegd op de afwerking: het moest "schoon" zijn. Liever iets makkelijker en afgewerkt dan iets moeilijk, sensationeel dat onafgewerkt bleef.

Na zo'n les hard trainen, zegt Jef Maes, voelde ik mij " als een pluimpje, gedragen en met vleugels "

Men turnde 2 maal in de week, telkens ongeveer twee uur, van 7 tot 9 uur, doch kort voor de kampioenschappen elke dag.

Jozef Maes en Baziel Janssens herinnerden zich te hebben mee gedaan aan het liefdadigheidsfeest te Beveren in 1925 (zie fotocopie)

d- In welke omstandigheden turnde men ?

Een turnzaal zoals "Kracht en Geduld" Sint Niklaas of W I K, Temse, had men niet. Men turnde in het Parochiehuys, op het Dorpsplein, in de winter zonder verwarming en 's avonds verlicht met flauw gaslicht.

Deze parochiale zaal werd voor allerlei doeleinden gebruikt. (Toneel, vergaderingen...)

Als de turnles begon was men verplicht eerst tafels en stoelen op zij te zetten, om dan de toestellen uit te halen. Alle toestellen werden in de Haasdonkse smidse gemaakt, bij Cloosterman, in de Keizerstraat. (Gust Cloosterman was zelf turnleider.) Bv; ijzeren ringen en rek; de staanders van het rek waren in hout.

De ringen kon men binnen niet ophangen, zoals bv. in "Kracht en Geduld" te Sint Niklaas. Daarom turnde men in de zomer aan de ringen op het binnenpleintje van het Parochiehuys. Tussen 2 bomen werd een stalen buis vastgebonden. Daaraan werden in 't midden 2 touwen g-hangen met de ringen. Zie foto 1.

Na een paar jaar lukte men er in ook binnen ringen vast te hangen aan een soort rek van de ene muur van de zaal naar de andere.

Aan het rek gebruikte men toen toch al magnesiumpoeder. Men kocht dit pakje per pakje bij "Kracht en Geduld" te Sint Niklaas. Als het pakje op was turnde men zonder poeder (erg vervelend, moeilijk en gevaarlijk natuurlijk), tot in de eerstvolgende dagen iemand in Sint Niklaas kwam om een ander pakje mee te brengen.

Als materiaal had men nog: gewone matten om een beetje zachter te landen; Twee palen en een springplank om aan hoogtesprong te doen.

Een brug had men niet, die was te moeilijk zelf te maken.

6-Organisatie, bestuur.

Het bestuur bestond uit:

-ere-voorzitter Petrus Broeckx : een begoede bierbrouwer

voorzitter : Kamiel De Smet, onderwijzer -turnleider

ondervoorzitter : Baziel Janssens, turnleider, lederhandelaar te Haasdonk,

secretaris : Albert Van Landeghem, turnleider, diamantslijper van beroep,

hij kocht de turnkledij in 't groot te Sint Niklaas, behalve de broekjes

die te Haasdonk gemaakt werden. De turners kochten bij hem hun kledij

op afbetaling, met 1 fr per week.

Proost : onderpastoor M.H. Mortale ,die wel wat financieel steunde.

Als steunend lid herinnert men zich nog Piet Bernaers, onderwijzer.

De bijzonderste bestuursleden waren turnleiders, wat zeker positief was voor het goed functioneren van de kring.

De turnleiders werden niet betaald, ze werkten uit idealisme. Ze hadden ook geen speciale opleiding genoten. Ze leerden wel veel van de kringen uit het omringende bv. "Door Eendracht Sterk" Beveren, waar ze soms oefenstonden bijwoonden en van "Kracht en Geduld" Sint Niklaas. Deze laatste turnleiders hadden wel een opleiding genoten o.a. te Sint Niklaas een opleiding van 2 jaar bij Prof. Verdonck van universiteit van Gent.

-Het bestuur vergaderde elke week in het Parochiehuis, soms bij één van de bestuursleden thuis. Men besprak dan de finances, de deelname aan feesten. Verslagboeken zijn niet meer terug te vinden.

Tegen het bestuur brachten de ouders niet veel in: zij waren tevreden dat deze "betere" burgers van de gemeente zich inzetten voor hun kinderen in de kring.

-Als je de foto nauwkeurig bekijkt zie je dat er personen op hun pet 3, 2, 1 of geen sterretjes hebben. Bv. Baziel Janssens had 3 sterretjes. Het bestuur regelde dat en gaf de turnleiders sterretjes. De gewone turners hadden een blinkend knopje op hun pet, dit zond r betekenis.

In "Kracht en Geduld" Sint Niklaas, kregen de turnleiders en bestuursleden sterretjes naar gelang hun positie in het bestuur.

Bij W.I.K. Temse spelde men deze sterretjes reeds vroeg op de kraag cfr de foto. 16.

f- Hoe aan geld geraken ?

Zoveel geld als nu was er wel niet nodig. Immers het gebruik van het Parochiehuis was gratis. De turnleiders waren gratis. De toestellen werden door hen zelf gemaakt.

Anderzijds moesten de leden geen inschrijvingsgeld betalen. Men kreeg geen subsidies.

Hoe kreeg men dan het nodige geld bijeen? Door rond te gaan in de gemeente wat bedelen met steunkaarten. Soms liet men in café's konijnen verbrijzen, kippen, een rozijnenbrood ... de winst ten voordele van de turnkring.

Men kreeg wel eens individuele financiële steun. Het bestuur en de turnleiders staken er ook wel wat in .

g- Politiek ?

De jaren van de eerste wereldoorlog stond de Vlaamse kwestie in het brandpunt met o.a. de strijd voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit.

De drie voornaamste turnleiders hadden in hun studententijd midden in de strijd gestaan voor de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs. Dit strijdend Vlaams-zijn had zijn stempel gelegd op die jonge mensen. Bazel Janssens zegt, in 't gesprek dat ik met hem had, de politiek steeds geweerd te hebben in de turnkring. Toch kwam die vooruitstrevende Vlaamse overtuiging -wellicht ongewild- sterk door in de rangen van de "Kerels". Een kenteken was een Vlaamse leeuw (zie foto⁴). Men stapte mee op in optochten en in de grote processie. Maar -wellicht niet toevallig- het jaarlijks groot feest ging door op 11 juli. Men turnde dan in openlucht op het dorpsplein, steeds voor veel toeschouwers. Naast allerlei oefeningen deed men aan hoogspringen: met 2 staken en een koord, die langs beide kanten met de duim op de staak werd geduwd op de juiste hoogte. Met slot, de apotheose, werd steeds gevormd door de piramiden, waar de bovenste turner de kroon op 't werk zette met de Vlaamse leeuwenvlag in top. Hoewel de turnleiders niet aan gemeentepolitiek deden, waren zij lid van het V.N.V. (Vlaams Nationaal Verbond). De turnkring had wellicht zo de naam erg Vlaamsgezind te zijn. Hier ligt misschien wel -samen met andere oorzaken- de klem van het vroegtijdig einde van de "Kerels". (In Sint-Niklaas bv. bleef "Kracht en Geduld" neutraal en bestaat nog altijd.)

h- Reglement, jaarprogramma, inschrijvingsgeld, verzekering.

1-Reglement:-theoretisch : schijnt wel op papier te hebben gestaan, er is echter niets meer van te vinden.

-praktisch: heerste er veel orde en tucht. Bv. wie 3 maal afwezig was, zonder verwittiging, mocht voor goed thuis blijven.

2-Jaarprogramma: men had kontakten met andere kringen, meest met de

----- turnkring van Beveren, Temse en Sint Niklaas, dit

vooral via de kampioenschappen. In de optochten bij feesten van andere kringen stapte men gewoonlijk mee op (gratis). Ook in de jaarlijkse grote processie stapte de kring fier op . De mensen vonden dit "schoon". Zelfs kwam men er toe met de grootsten een muziekkorps op te richten. Er waren namelijk 12 trompetten, 1 bombardon en 2 trommels, om de turners te begeleiden bij hun optochten. Dit muziekkorps werd geleid door turnleider Kaniël De Smet, een muzikaal man.

Men turnde een gans jaar door: vakantie kende men in het turnen niet, de reislust bestond toen praktisch nog niet.

3-Inschrijvingsgeld: iedereen was welkom, men moest geen inschrijvingsgeld betalen. Wel diende men elke week "lidgeld" te betalen, dit diende voor afbetaling van de kledij en andere onkosten.

Alfons Clippeloyr, kleermaker op rust te Haasdonk, herinnert zich nog meer dan 50 broekjes te hebben gemaakt. De rest werd aangekocht te Sint Niklaas.

4-Verzekering: indien iemand gekwetst werd vond men dat zeer spijtig, maar - - - - - men moest alles zelf betalen: verzekering voor de turners bestond niet. Men nam dit risico, men had er dus heel veel voor over.

Als vergelijking: bij "Kracht en Geduld" Sint Niklaas, herinnert zich Flor Dua dat er altijd verzekering geweest is .

C- Hoe is de turnkring "Kerels" geëindigd ?

- - - - -
Bij de oprichting van de turnkring was E.H. De la Croix pastoor te Haasdonk. Deze stelde het goed met de turners. Na zijn dood werd in 1924 E.H. Heyse pastoor te Haasdonk. Deze trok zich van de turners niets aan. Deze brave man had waarschijnlijk de spreuk gelezen die gebeiteld stond op een oude steen aan de ingang van het vroegere C.O.O.- gebouw: "Minst moeien best ."
't Parochiehuys, eigendom van de parochiale werken, was zowat de toevlucht van verschillende verenigingen. Voor de oefenstanden van de turnkring moest heel wat aan de kant gezet worden. Wij kunnen ons best voorstellen dat dit bij dat jong volkje niet altijd even rustig en zacht gebeurde. In de vloer moesten hechtingen aangebracht worden om het rek te stellen. Dit kon de vloer beschadigen.

Zoals in latere jaren ook nog is over 't gebruik van de zaal dikwijls onenigheid geweest.

Naast 't parochiehuys woonde notaris Disrickx, een goede vriend van pastoor Heyse. Hij kwam bij de turners meerdere keren meer stilte vragen. Deze bejaarde notaris heeft zich bij de pastoor beklagd dat zijn rust verstoord werd.

Sommige personen die 't sterk Vlaams karakter van de turnleiders niet goedkeurden hebben pastoor Heyse wellicht tegen de turnkring opgestookt. (zie blz 7 g)

Baziel Janssens vertelt dat hij bij de pastoor geroepen werd om te vernemen dat de turnkring 't parochiehuys moest verlaten. Hoewel de voorzitter het voor de turners opnam... de pastoor bleef bij zijn besluit. Toen Baziel dit aan de turners mededeelde gaven heel wat voor antwoord: "Dan blijven we ook uit de kerk!" In dit antwoord meende Baziel een argument te vinden om de pastoor beter te stemmen. Maar hij bewert hierop het verrassend antwoord gekregen te hebben: "Dan verslijten ze mijn stoelen niet..."

Aan dat heen en weer gepraat kwam een eind toen op een dag de pastoor zelf 't parochiehuys kwam binnengestapt tijdens een training en alle turners

verplichtte de zaal te verlaten. Men stond plots zonder lokaal.

Er werd in de zomer nog wel wat verder geturnd op de speelplaats van de jongensschool. Maar in de winter buiten was het niet te doen. De turnkring verdween. Enkele moedigen, Jozef Maes, Frans Pieters, Gust Van der Aa, zijn nog 3 à 4 jaar verder gaan oefenen bij "Kracht en Geduld". Twee maal per week, door weer en wind, per fiets naar Sint Niklaas... Dat hield men tenslotte niet vol.

Alle turners hadden er enorm spijt van. De enige ontspanningsmogelijkheid waar men zich zo kon in uitleven viel weg...

De vurigheid waarmee Jozef Maes me alles vertelde maakte me stil.

- - - - -